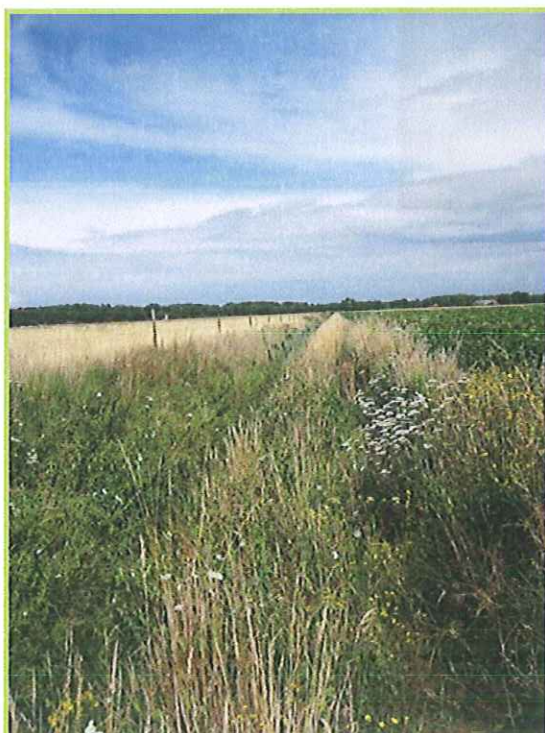

**'Quickscan natuurtoets Ellersinghuizerveld
fase 2'**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet- en regelgeving*

COLOFON

Titel: 'Quickscan natuurtoets Ellersinghuizerveld fase 2'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Status: Definitief rapport

Projectcode: 09-242

Datum: 21 september 2009

Auteur: Ing. M. Bunskoek

Veldonderzoek: Ing. M. Bunskoek & Ing. M.G. Hoksberg

Redactie: Drs. I. Veeman

Opdrachtgever: : Dienst Landelijk Gebied - Regio Noord

Contactpersoon: : Dhr. H. Ritsema

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2009)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Bunskoek, M. (2009). 'Quickscan natuurtoets Ellersinghuizerveld fase 2'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 09-242. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet en werkwijze	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	3
2.3	Nota Ruimte.....	5
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	6
3.1	Methode	6
3.2	Flora en vegetatie	6
3.3	Zoogdieren	7
3.4	Broedvogels.....	8
3.5	Amfibieën	9
3.6	Vissen.....	9
3.7	Overige soortgroepen	9
4	Geraadpleegde bronnen	10

Bijlagen

I	Verspreidingskaart potentiële verblijfplaatsen vleermuizen/spechten
II	Wettelijk kader

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Dienst Landelijk Gebied - Regio Noord (contactpersoon dhr. H. Ritsema) heeft EcoGroen Advies BV een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd. De toets is noodzakelijk ten behoeve van de onderbouwing voor natuurontwikkeling in het Ellersinghuizerveld in de EHS Westerwolde, zuidoost Groningen. Verder wordt globaal ingegaan op de plannen tegen het licht van gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op twee veldbezoeken op 24 en 29 juli 2009 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

De plannen vormen een invulling van de EHS op agrarische gronden en hebben als doel het versterken van de natuurwaarden. De effecten op de EHS zijn dan ook positief. De effecten op het aanliggende Natura 2000-gebied Lieftingsbroek zijn naar verwachting ook gunstig, maar dit vraagt wel onderbouwing voor alle beschermde habitats. Immers de instandhoudingsdoelen mogen geen gevaar lopen. Binnen de grenzen van het N2000-gebied wordt het waterbeheer geoptimaliseerd t.b.v. de habitats die van de verdroging te lijden hebben. Het habitat dat van de verdroging geprofiteerd heeft zal daarom iets in areaal inboeten. Gedurende de eerste beheerplanperiode zal er monitoring plaatsvinden en eventueel bijstelling van het waterpeil waarmee de voor het garanderen van de instandhoudingsdoelen een goede balans gevonden zal worden. De maatregelen zullen worden opgenomen in het beheerplan dat momenteel nog in bewerking is. Wanneer dit op correcte wijze gebeurt zal er voor de beoogd herinrichting naar verwachting geen vergunning nodig zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet. Het is wel raadzaam het bevoegd gezag (Provincie Groningen) te raadplegen, ook in verband met de benodigde onderbouwing.

Aangetroffen en te verwachten soorten

De plangebieden in het Ellersinghuizerveld liggen ten zuidwesten van het beekdal van de Ruiten Aa, nabij Vlagtwedde, in het zuidoosten van de provincie Groningen. Beide gebieden bestaan grotendeels uit open agrarisch gebied. De ingrepen ten behoeve van natuurontwikkeling bestaan voornamelijk uit het verwijderen van de bouwvoor, het aanleggen en herstellen van slenken, natuurlijke laagten en hoogten, het verondiepen en dempen van diverse watergangen, het ophogen van enkele essen en het herstellen van houtwallen. Daarnaast vinden nog een aantal kleinere ingrepen plaats zoals het realiseren of herstellen van watergangen, het ophogen van kades en het om landschappelijke redenen verwijderen van enkele houtsingels en struweel.

Uit de natuurtoets komen de volgende zaken naar voren:

- In de plangebieden is, behalve een verwilderd Akkerklokje (FFW tabel 1), geen beschermde flora aangetroffen;
- Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen niet worden uitgesloten in enkele oude bomen langs de Rondweg bij Weende. De voorgenomen plannen hebben geen nadelige gevolgen op vlieg- en/ of jachtroutes en foeragerende vleermuizen;
- Verspreid in de onderzochte gebieden zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten. Zwaardere beschermde soorten worden niet verwacht;
- In twee Zwarte elzen langs de Rondweg bij Weende zijn recente holten aangetroffen van Grote bonte specht. In het plangebied worden daarnaast uitsluitend algemene broedvogelsoorten van open agrarisch gebied en struwelen en singels verwacht;
- Laag beschermde amfibieën als Bastaardkikker, Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander zijn zowel voortplantend als overwinterend te verwachten, zwaardere beschermde soorten worden niet verwacht;
- Er zijn geen reptielen of beschermde vissen en ongewervelden aangetoond of te verwachten.

Vrijstelling en mitigerende maatregelen

- Aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen en Grote bonte specht is noodzakelijk langs de Rondweg bij Weende wanneer de betreffende bomen niet kunnen worden ingepast en daarom gekapt dienen te worden. Dit onderzoek zal dan moeten uitwijzen of het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk is; de noodzaak van aanvullend onderzoek vervalt als de betreffende bomen niet worden gekapt maar worden opgesnoeid. In dat geval worden de stammen met holtes gehandhaafd;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten in de periode voor 15 maart en na 15 juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Als in de periode tussen 15 juli en 15 november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedssfeer van de plannen. Een soort als Houtduif kan namelijk broeden tot half november;
- Aanbevolen wordt om de watergangen binnen de plangebieden in de richting van te handhaven wateren te dempen. Aanwezige vissen en andere waterfauna kan dan tijdig vluchten en een veilig heenkomen zoeken in de blijvende watergang. Bij voorkeur dient gewerkt te worden in de minst kwetsbare periode van vissen en amfibieën, dit is over het algemeen de periode september tot en met november (mits vorstvrij).

1 INLEIDING

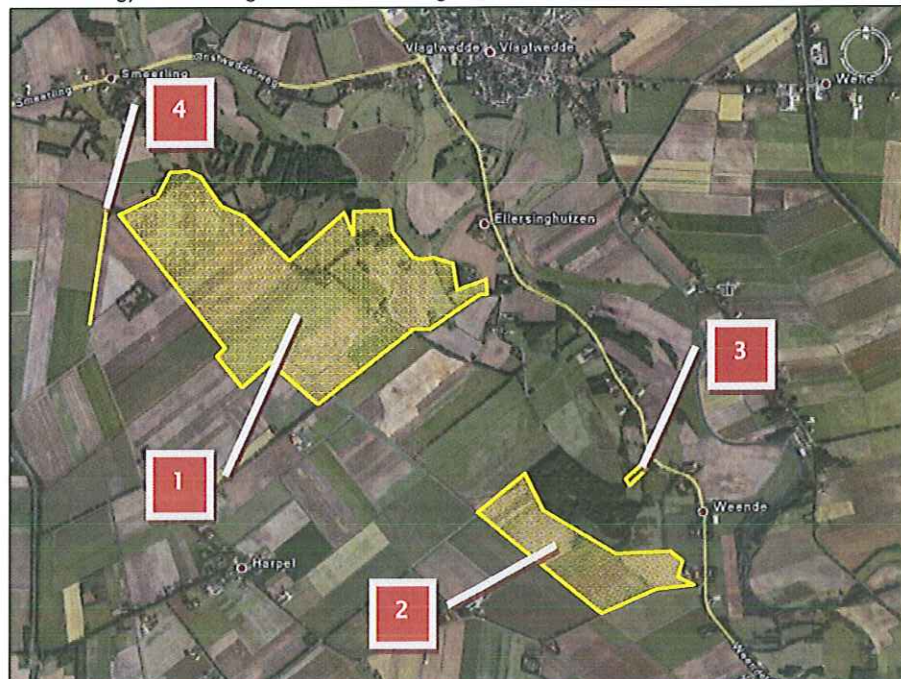
1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Dienst Landelijk Gebied - Regio Noord (contactpersoon dhr. H. Ritsema) heeft EcoGroen Advies BV een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd. De toets is noodzakelijk ten behoeve van de onderbouwing voor natuurontwikkeling in het Ellersinghuizerveld in de EHS Westerwolde, zuidoost Groningen.

In verband met de Flora- en faunawet is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten. In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van de herontwikkeling van de locatie en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet. Tevens is een beschrijving opgenomen van de plannen tegen het licht van de nota ruimte en de natuurbeschermingswet.

1.2 Situatie

De plangebieden in het Ellersinghuizerveld liggen ten zuidwesten van het beekdal van de Ruiten Aa, nabij Vlagtwedde, in het zuidoosten van de provincie Groningen. Beide gebieden bestaan grotendeels uit open agrarisch gebied. De ingrepen ten behoeve van natuurontwikkeling bestaan voornamelijk uit het verwijderen van de bouwvoor, het aanleggen en herstellen van slenken, natuurlijke laagten en hoogten, het verontdiepen en dempen van diverse watergangen, het ophogen van enkele essen en het herstellen van houtwallen (deelgebieden 1 en 2). Daarnaast vinden nog een aantal kleinere ingrepen plaats zoals het realiseren of herstellen van watergangen, het ophogen van kades en het verwijderen van een houtsingel aan de Eemboersveldweg. Langs de Rondweg bij Weende worden twee loofhoutsingels en struweel verwijderd (deelgebied 3). De berm-sloot langs de Vennenweg zal worden verruimd tot een bredere watergang (deelgebied 4). Het noordwestelijke deel van deelgebied 1 (aan de Vennenweg) is reeds ingericht en wordt begrast door runderen.

Figuur 1: Kaart met de situering van de onderzochte plangebieden (deelgebieden 1 t/m 4) ten zuiden van Vlagtwedde. (Bron kaartondergrond: Google Earth, 2009).

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Voorliggende quickscan is gebaseerd op veldonderzoek op 24 en 29 juli 2009, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4: Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in de gebieden (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in de gebieden voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om eventueel tot een ontheffingsverlening in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet te kunnen komen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden - tezamen Natura 2000-gebieden genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten (Ministerie van LNV 2008). Hieronder wordt of hoofdlijn ingegaan op de plannen in relatie tot de Natuurbeschermingswet. Detailinformatie met betrekking tot met name de hydrologie (in bewerking DLG) en in het beheerplan vermelde zaken (in bewerking Arcadis) zijn niet in voorliggende stuk betrokken. Onderstaande tekstdelen moeten dan ook niet gezien worden als volledige juridische toetsing, maar zijn vooral beschrijvend van aard.

Natura 2000

Het zuidelijke gelegen plangebied grenst aan de noordoostzijde direct aan het Natura 2000-gebied 'Lieftingsbroek (figuur 2). Het Lieftingsbroek is een loofbos op de dalflank van het riviertje de Ruiten Aa. Het bos behoort tot het eiken-haagbeukenbos, beuken-eikenbos en broekbos. De ondergroei is met name in de natte delen rijk ontwikkeld. Plaatselijk wordt de struiklaag gedomineerd door hulst (Ministerie van LNV, 2009).

Het gebied is aangemeld onder de Habitatrichtlijn voor vier habitattypen, het gebied is niet aangemeld voor habitatsorten (* = prioritair habitatype):

- H6410 - Blauwgraslanden
- H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst
- H9160A - Eiken-haagbeukenbossen (Hogere zandgronden)
- H91E0C - Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)*

Afgaande op de effectenindicator (zie tabel 1) zijn de hierboven genoemde habitattypen met name gevoelig voor verzilting (alle habitats), vermesting (met name Blauwgraslanden) en verdroging (met name de Vochtige alluviale bossen). De factoren *vermesting, verzilting en verdroging* treden als gevolg van de herinrichting naar verwachting niet op. Ook vindt geen fysieke aantasting plaats en spelen geen zaken zoals verontreiniging, verandering stroomsnelheid en overstromingsfrequentie, optische en mechanische verstoring of verandering in populatiedynamiek en soortensamenstelling. De naar verwachting enige relevante verandering voor de aanwezige habitats betreft het gewijzigde grondwaterregime.

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Blauwgraslanden	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Beuken-eikenbossen met hulst	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Eiken-haagbeukenbossen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
*Vochtige alluviale bossen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig

■ zeer gevoelig
■ gevoelig
■ niet gevoelig
 n.v.t.
 ... onbekend

Tabel 1. Effectenindicator habitattypen Lieftingsbroek (bron: Ministerie van LNV). 1: oppervlakteverlies 2: versnippering 3: verzuring 4: vermist 5 verzoeting 6 verzilt 7: verontreiniging 8: verdroging 9: vernatting 10 verandering stroomsnelheid 11 Verandering overstromingsfrequentie 16: optische verstoring 17: mechanische verstoring 18: Verandering in populatiedynamiek 19: Bewuste verandering soortensamenstelling.

De beoogde maatregelen hebben mede tot doel om het waterpeil in het 'Lieftingsbroek' te verhogen. Gezien de huidige verdroogde situatie levert dat naar verwachting voor het bosgebied een verbeterde situatie op aangezien de huidige situatie verdroogd is¹. Mogelijk geldt dit in mindere mate voor het bostype dat het meest van de verdroogde situatie heeft geprofiteerd (Beuken-eikenbossen met hulst). DLG voert op dit moment nog een hydrologische studie uit naar het optimaliseren van het waterpeil in het Lieftingsbroek. Gedurende de eerste beheerplanperiode zal er monitoring plaatsvinden naar de effecten hiervan op de aanwezige habitats. Omdat het peil regelbaar wordt ingesteld kan er desgewenst gedurende of na de eerste beheerplanperiode een bijstelling plaatsvinden om de instandhoudingsdoelen van de aanwezige habitats te garanderen. Dit zogenoemde 'hand aan de kraan principe' biedt hier voldoende zekerheid voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. De maatregelen zullen worden opgenomen in het beheerplan dat momenteel nog in bewerking is². Wanneer dit op correcte wijze gebeurt zal er voor de beoogd herinrichting naar verwachting geen vergunning nodig zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet. Het is wel raadzaam het bevoegd gezag (Provincie Groningen) te raadplegen, ook in verband met de benodigde onderbouwing.

Figuur 2: Ligging Natura 2000 - gebied 'Lieftingsbroek' (geel vlak) t.o.v. het onderzochte zuidelijk deelgebied 2 (rood omlind) van het Ellersinghuizerveld (Bron kaartondergrond: Min van LNV, 2009).

¹ Het gebied geldt als TOP verdrogingsgebied (www.verdroging.nl)

² Mondelinge mededeling mevr. M. Salomons, namens Arcadis auteur van het beheerplan.

Beschermde Natuurmonumenten

In de omgeving van het plangebied bevinden zich geen Beschermde Natuurmonumenten. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van dergelijke gebieden zijn gezien de aard en ligging van de plannen niet te verwachten.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de nota's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt ondermeer de kwaliteit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gewaarborgd.

Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied maakt volgens kaart 4 van de Omgevingsverordening van de provincie Groningen (vastgesteld 17 juni 2009) onderdeel uit van de EHS Westerwolde. De beoogde plannen zullen de uitgangssituatie voor de (potentieel) aanwezige natuurwaarden aanzienlijk verbeteren, terwijl de werkzaamheden zodanig uitgevoerd worden dat eventuele schade aan natuurwaarden geminimaliseerd wordt. Voor de EHS worden dan ook positieve effecten verwacht.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Op 24 en 29 juli 2009 zijn veldbezoeken aan de plangebieden gebracht. Tijdens deze bezoeken is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (zgn. tabel 2 en 3-soorten) die ontheffingsplichtig zijn. Voor zover mogelijk en van toepassing zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4: Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement', een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortgroepen beschreven die in de plangebieden en directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in bijlage I.

3.2 Flora en vegetatie

De onderzochte plangebieden bestaan voornamelijk uit grootschalige landbouwpercelen waar granen en andere akkerbouwgewassen worden verbouwd. Het noordoostelijke deel van het Ellersinghuizerveld bestaat uit een kleinschaliger landschap met verspreid een aantal bosjes, struwelen en singels. De plangebieden worden doorsneden door diverse watergangen en greppels. Het noordelijke deel van het Ellersinghuizerveld (aan de Vennenweg) is reeds ingericht. Dit gebied is voor een deel verruigd met o.a. Boerenwormkruid en Pitrus

De hoogste diversiteit aan plantensoorten is aangetroffen in en langs watergangen en greppels. Hier zijn onder andere aangetroffen: Liesgras, Pijlkruid, Brede waterpest (Rode Lijst 4: Gevoelig), Smalle waterpest, Doorgroeid fonteinkruid, Veldrus, Borstelbies, Fijne waterranonkel, Tenger fonteinkruid, Waterpeper, Mannagras, Grote lisdodde, Rietgras, Pitrus, Wilde bertram, Slanke waterkers, Egelboterbloem, Mannetjesvaren, Holpijp en Waterviolier aangetroffen. Beide laatstgenoemde soorten duiden op de aanwezigheid van kwel.

In bermen langs wegen en in houtsingels zijn soorten aangetroffen als Heermoes, Klimop, Schapenzuring, Gewoon biggenkruid, Wilde kamperfoelie, Sint Janskruid, Duizendblad, Hemelsleutel, Vlasbekje, Lelietje-der-dalen, Groot warkruid, Hop, Stijf havikskruid, Look-zonder-look en Gewone salomonszegel.

Langs het fietspad aan de Rondweg nabij Weende zijn diverse beschermde en zeldzamere soorten aangetroffen waaronder Gewone agrimonie (Rode Lijst 4: Gevoelig), Steenanjer (FFW tabel 2 / Rode Lijst 3: Kwetsbaar), Stijve ogentroost, Mannetjesereprijs, Rapunzelklokje (FFW tabel 2 / Rode Lijst 3: Kwetsbaar) en Akkerklokje (FFW tabel 1). Al deze soorten zijn net buiten (met uitzondering van Akkerklokje) de invloedssfeer van de ingrepen (kap bomen en verwijderen struweel) vastgesteld. De meeste van deze soorten zijn vermoedelijk verwilderd uit de particuliere heemtuin aan de overzijde van de weg.

Binnen de invloedssfeer van de beoogde plannen is alleen het laag beschermde Akkerklokje vastgesteld, welke naar alle waarschijnlijkheid is verwilderd uit de nabijgelegen heemtuin, een dergelijke groeiplaats is niet beschermd. Het bezoekmoment (eind juli) was gunstig voor het vaststellen van de meeste plantensoorten, mogelijk zijn echter een aantal laag beschermde vroegbloeiende soorten (bijvoorbeeld Gewone vogelmelk) gemist langs de Rondweg bij Weende. In de overige onderzochte gebieden zijn geen beschermde en bedreigde plantensoorten

aangetroffen en worden daar gezien de terreingesteldheid (intensieve akkerbouw) ook niet verwacht.

Voor laag beschermde soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet, het aanvragen van een ontheffing is daarom voor planten niet noodzakelijk.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële vaste verblijfplaatsen

Strikte bescherming gaat uit naar verblijfplaatsen van vleermuizen. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere ruimten in bomen, huizen, kelders, etc. In het gebied staan enkele woningen. Deze worden in het plan ongemoeid gelaten. Daarom kunnen gebouwde wonende soorten worden uitgesloten.

Langs de Rondweg bij Weende staan binnen de invloedssfeer van de plannen enkele bomen met holtes. Het gaat hierbij om twee Zwarte elzen met veel spechtenholten en een dikke Zomereik waar holtes in worden vermoed³ (zie kaartbijlage 1). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kan hier niet worden uitgesloten, aanvullend onderzoek is dan ook noodzakelijk wanneer de genoemde bomen niet ingepast kunnen worden in de plannen. Bij de andere bomen binnen de invloedssfeer van de plannen ontbreken geschikte holten voor vleermuizen.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren om van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden te trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en kunnen zodoende beschermd zijn.

Binnen het plangebied worden geen lijnvormige structuren verwijderd die van 'onmisbaar' belang kunnen zijn als vliegroute voor vleermuizen. Overal waar kap is voorzien resteren voldoende alternatieven. Zo zal langs de Eemboerveldweg aan één zijde van de weg een singel (bestaande uit Zomereik en Berk) worden verwijderd. Het loofhout aan de andere zijde van deze weg blijft echter gehandhaafd waardoor voor vleermuizen voldoende oriëntatiemogelijkheden aanwezig blijven om het te kunnen blijven gebruiken als vliegroute. De plannen geven daarom geen aanleiding schade te veronderstellen aan de migratiemogelijkheden van vleermuizen.

Foerageergebieden

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Dit is in deze situatie niet het geval, omdat de plangebieden in zowel de huidige als toekomstige situatie geschikt zijn als foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen.

Overige zoogdieren

Tijdens het veldonderzoek is speciale aandacht uitgegaan naar de eventuele aanwezigheid van geschikte biotopen (rietruigten met zeggen langs heldere (kwel)wateren) voor de strikt beschermde Waterspitsmuis (FFW tabel 3). Dergelijke biotopen zijn niet aangetroffen in de plangebieden.

Daarnaast zijn geen aanwijzingen (nesten, uitwerpselen, vraatsporen) aangetroffen voor de aanwezigheid van verblijfplaatsen van middelhoog beschermde (FFW tabel 2)

³ Volgens buurtbewoners had er dit jaar (2009) een Gekraagde roodstaart gebroed in de boom. Deze soort is een typische hollenbroeder.

soorten (bijv. Steenmarter en Eekhoorn). Gezien de terreingesteldheid van een groot deel van de onderzochte gebieden (open agrarisch gebied) worden deze ook niet verwacht.

In de plangebieden zijn wel een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdiersoorten te verwachten; namelijk Egel, Bosmuis, Ree, Veldmuis, Haas, Hermelijn, Wezel, Rosse woelmuis, Aardmuis, Bosspitsmuis spec. en Huisspitsmuis. Omdat het 'algemene soorten' betreffen die vallen onder een laag beschermingsregime (FFW tabel 1), geldt automatisch vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora en faunawet en is geen ontheffing nodig. Ook schadebeperkende maatregelen zijn voor aanwezige laag beschermde zoogdieren niet noodzakelijk.

3.4 Broedvogels

Aangezien twee dagbezoeken zijn uitgevoerd in de zomerperiode kan in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en 'expert judgement' een goede uitspraak worden gedaan over de aanwezige soortensamenstelling.

Jaarrond beschermde broedvogels

Door het Ministerie van LNV is de 'Handreiking Flora- en faunawet' opgesteld, waarin is aangegeven van welke vogelsoorten de nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Voor schade aan of het verstoren van nestplaatsen en/of de functionele omgeving van deze soorten is het noodzakelijk om een ontheffing van de Flora en faunawet aan te vragen. Het betreft in functie zijnde nesten van een aantal regelmatig voorkomende broedvogels als Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht en nesten van in bomen broedende roofvogelsoorten. Een verdere aanvulling op deze lijst wordt momenteel overwogen voor diverse andere soorten.

Tijdens het veldonderzoek is specifiek gelet op aanwijzingen voor de aanwezigheid van broedlocaties van vogels met jaarrond beschermde nesten. In de loofhoutsingels langs de Rondweg nabij Weende zijn in een dode en een levende Zwarte els recent gebruikte nestholten aangetroffen van Grote bonte specht (zie kaartbijlage 1). Door deze bomen in te passen in de plannen is aanvullend onderzoek en een eventuele ontheffingaanvraag niet noodzakelijk. De inpassing zou kunnen bestaan uit het op snoeien van de bomen, zodat de stammen met holtes gehandhaafd blijven. Indicaties voor de aanwezigheid van andere jaarrond beschermde rust- en verblijfplaatsen zijn niet vastgesteld en worden ook niet verwacht.

Overige soorten

De grootschalige akkerbouwpercelen binnen de plangebieden vormen geschikt broedgebied voor soorten als Kievit, Scholekster, Graspieper (Rode Lijst 4: Gevoelig), Gele kwikstaart (Rode Lijst 4: Gevoelig), Veldleeuwerik (Rode Lijst 4: Gevoelig) en Kwartel. Aanwezige struwelen, ruigtes en opgaande begroeiing vormt daarnaast broedgebied voor soorten als Geelgors, Rietgors, Gekraagde roodstaart, Zwartkop, Houtduif, Merel, Roodborst, Winterkoning, Kneu (Rode Lijst 4: Gevoelig), Vink en Zanglijster.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar (de broedperiode bestaat uit nestbouw, broeden en verzorging van (nestgebonden) jongen). In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Als in de periode tussen 15 juli en 15 november gestart wordt met de werkzaamheden

is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedssfeer van de plannen. Houtduif kan namelijk broeden tot half november.

3.5 Amfibieën

Tijdens het veldonderzoek zijn alle wateren binnen de plangebieden waar ingrepen gepland zijn bemonsterd met een steeknet. Hierbij zijn de laag beschermde Bastaardkikker en Kleine watersalamander aangetroffen. Ook worden de laag beschermde Gewone pad en Bruine kikker in de plangebieden verwacht omdat geschikt voortplantingsbiotoop voorhanden is. In ruigte en strooisellaag langs sloten, greppels en onder struwelen en singels is geschikt, maar beperkt, overwinteringsbiotoop voorhanden voor Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander. Bastaardkikker overwintert vrijwel uitsluitend in waterbodems.

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen genoemde soorten geschaad worden bij uitvoering gedurende het winterhalfjaar. Omdat voor 'algemene soorten' automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen genoemd in de Flora- en faunawet is geen ontheffing nodig.

Wegens het ontbreken van geschikt voortplantingsbiotoop in en in de directe nabijheid van de plangebieden, worden geen zwaardere beschermde amfibieën (zoals bijvoorbeeld Hei- en Poelkikker (FFW tabel 3/ HR bijlage IV)) verwacht (RAVON).

3.6 Vissen

Tijdens het veldonderzoek zijn alle wateren binnen de plangebieden waar ingrepen gepland zijn bemonsterd met een steeknet. Hierbij zijn geen beschermde vissoorten vastgesteld. Op voorhand kon de aanwezigheid van de middelhoog beschermde Kleine modderkruiper (FFW tabel 2) niet worden uitgesloten (bron: Vissenatlas Groningen - Drenthe, 2008). Wel werden een aantal algemene vissoorten vastgesteld: Tiendoornige stekelbaars, Zeelt, Riviergrondel, Baars, Snoek en Blankvoorn. Het aanvragen van een ontheffing van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet is voor de aanwezige vissoorten niet nodig.

Om de aanwezige vissen en andere diersoorten (bijv. laag beschermde amfibieën) te ontzien is het zinvol om bij het dempen van watergangen in de richting van een te handhaven watergang te werken. Op deze wijze kunnen aanwezige vissen tijdig vluchten en een veilig heenkomen zoeken. De werkzaamheden dienen bij voorkeur in de minst kwetsbare periode plaats te vinden, dit is bij vissen en amfibieën over het algemeen de periode september tot en met november (mits vorstvrij).

3.7 Overige soortgroepen

Er zijn geen reptielen (Levendbarende hagedis is bekend in zuidoost Groningen (RAVON)) in het plangebied waargenomen of te verwachten omdat geschikt biotoop ontbreekt. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop ontbreken voortplantingslocaties voor beschermde ongewervelden. Het aanvragen van ontheffing van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/mitigerende maatregelen is voor reptielen en beschermde ongewervelden dan ook niet aan de orde.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.

Dienst Landelijk Gebied (2008). Aanpassing m.b.t. vogels in Handreiking Flora- en faunawet (concept).

Lange R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht.

Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Stichting Uitgeverij van de KNNV, Utrecht.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV. Natura 2000-gebieden (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Natuurloket (www.natuurloket.nl).

Nöllert A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.

Provincie Groningen (<http://www.provinciegroningen.nl/>)

Provincie Groningen (2009). Provinciaal Omgevingsplan (POP) 2009 - 2013

Provincie Groningen (2009). Omgevingsverordening provincie Groningen 2009

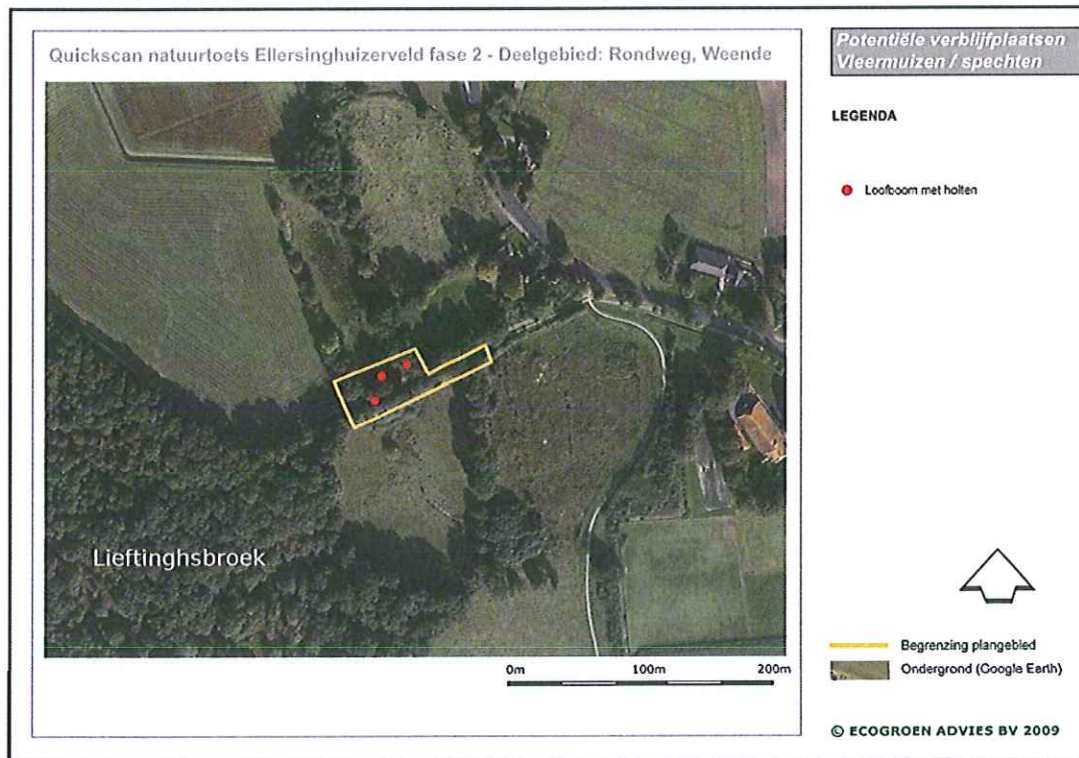
www.ellersinghuizerveld.nl

RAVON. Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

**BIJLAGE I: VERSPREIDINGSKAART POTENTIËLE VERBLIJFPLAATSEN
VLEERMUIZEN/SPECHTEN**

BIJLAGE II: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet (Ffwet) zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermd dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten (bijvoorbeeld het verstoren, beschadigen of vernielen van nesten, voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen) in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Ffwet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De Ffwet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de Ffwet. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader).

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermd inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Art. 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermd inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermd inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Art. 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermd inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermd inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁴. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

⁴ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.